

Több volt mint felolvasás!

A Szarvasi Cervinus Teátrum február 20-án felolvasó színházi előadást tartott a Vajda Péter Művelődési Központban. A Milán Lásica – Julius Satinsky szerzőpáros Komikus szösszenetek, ill. Barátom René című darabját olvasták fel a színészek.

A nézőszám most is – mint a közelmúlt előadásain – megengedte, hogy Gergely László felvigye a közönséget a színpadra. A rendező köszöntötte a közönséget, és megkérte őket, legyenek „résztvevői” az itt születő előadásnak. (Divat lett a felolvasó színház, Pesten az Őrkény Színházban is fut egy darab.) Ezután Kardos Tünde dramaturg, a Szösszenetek fordítója tartott hangulatos tájékoztatót a darabokról és a szerzőkről. Meg kell ismételnem korábbi írásom Kardos Tündéről szóló állításait: vonzó jelenség; lenyűgözően tájékozott a mai szlovák irodalomban (eléjtett mondatai alapján a magyarban is). A szerzőkről elmondta, hogy színészek is, írók is, humoristák is. Nevük összeforrta a szlovák irodalomban. Eddig még nem volt olyan rendszer, amelyik fenntartások nélkül szeretne volna őket. Éltek már más országokban is, sokáig a cseheknél dolgoztak. Együttműködésüknek Satinsky halála vetett véget.

A Szösszenetekről szólva a magyar Hacsek és Sajót emlegette – joggal. A Barátom René című komédiáról (?), szatíráról (?) elmondta, hogy ez nem más, mint az első szlovák regény (18. század !!!) átdolgozása. A közönség nagy érdeklődéssel hallgatta. (Közvetítés: egyszer már ezt is leírtam, de hát egy szlovákiai dramaturg nemigen olvassa a Szarvas és Vidékét. Könyörgök a barátainak, mondják már meg neki: ha nyilvánosság előtt szerepel, felejtse el a hézagpótló öő hangcsoportot, mert ezekből mondatonként egy is sok – és bizony több is volt –, csak figyelem kérdése az elhagyásuk. Jobb előadó ő annál, hogy ezt megengedje magának.)

Benkő Géza és Varga Viktor olvasták föl e szövegeket. A Három szösszenet nem több a szösszenetknél, de jóval kevesebb még a Hacsek és Sajónál is. Humoruk mérsékelt, legfeljebb a harsány előadás segített volna, de hát – legalább is úgy tűnt – a színészek is inkább csak bemelegítésnek szánták. (Szerencsére.) Arra jó volt, hogy a közönséget ráhangolja az igazi humorra.

Lehet, hogy most elvetem a sulykot, de Lásica és Satinsky darabjának szelleme, mondanivalója a határokat is átlépi; közép-európai szinten is egyetemes érvényűnek mondanám. Ugyanakkor nem kis bátorság kellett ahhoz, hogy ezt a darabot megírják.

A korábbi felolvasó színházi előadás kapcsán már írtam a szlovák identitásvararól is. Önálló államiságuk Csehszlovákia kettészakadásától számítható, tehát két évtizedes sincs. (Tiso bábálla-mára nehéz büszkének lenni, hiszen megteremtőjét háborús bűnösnek kivégezték. De azért vannak, akik szobrot állítottak neki.) Ha saját történelmüket akarják megírni, más „elnyomó” államok keretein belül kell keresgélniük. (Erre is nehéz büszkének lenni. Ezzel is magyarázható Fico miniszterelnök elképesztő történelmi eszme-futtatása a Nagy-Morva Birodalomról (9. század!) mint az első önálló szlovák államról.)

Így találtak rá a szlovák irodalomtörténészek is Ignac Jozef Bajza, 18. századi pap René ifjú viselt dolgai és tapasztalatai című regényére mint az első szlovák nyelvű regényre, s lett a szlovák irodalom „szent tehene”. Fogalmazzunk udvariasan: a regény naív. (Ne legyünk túl kritikusak, a mi Vajda Péterünk is hasonlót írt!) Ezt a regényt dolgozták át, (forgatták ki) a szerzők. (Képzeljék el, mekkora felhördülést okozna, ha szatirikus vénájú magyar szerzők ezt tennék Katona József Bánk bánjával! Valami ilyet tettek Lásicáék.)

Cselekményét nem lehet elmesélni, hiszen az egész darab tele van zseniális „csavarokkal”, és ami ennél sokkal fontosabb, kritikai élű, „gyilkos” (és a szerzőkre önvészélyes) szatírával. Két hangzatos nevet viselő csepürágó járja a szlovák falvakat, és előadja René ifjú világljáró kalandjait – Bajza műve alapján. Később kiderül róluk, hogy nem túl becsületes életmódot folytató szélhámosok, akik kihasználják közönségüket. (Egy csapás a hahnizókra.) Közben a „színészek” átlenyűgölnek: két bugyuta, a kocsmában üldögélő szereplővé válnak. Gyuri és Pali „echte” szlovákok; párbeszédük a legkevésbé sem igazolja azt a túltengő nemzeti büszkeséget, amit a szlovák nacionalisták oly vehemensen gyakorolnak. (Egy csapás a túlzott szlovák nemzeti büszkeségre!) Azt hiszem, javára vált volna az előadásnak, ha az egyébként zseniálisan magyarraültetett darab fordítói – Benkő Géza és Fabó Tibor – merítve a szarvasi tót nyelvjárásból, Gyurónak és Palyónak fordítják e neveket.

A „színészek” játékból kiderül, milyen értékű az első szlovák

klasszikus. (Egy csapás az irodalomtörténészekre.) Belép a játékba a falusi jegyző és segédje, s kiderül, milyen aljasak és korruptak. (Egy csapás a szlovák közigazgatásra.) A jegyző, miközben a színészeket hallgatja, „kigyomlálja” a műből a negatívumokat, gyakorlatilag átírja a darabot. (Egy csapás a helyi hatalmasságokra.) Jut a maró szatírából a túlzó hagyományörzőknek, a vad nacionalistáknak is. El kellene olvasni, akkor tudnánk meg igazán, még ki mindenkinek.

A színészek (az igaziak) ugyan felolvastak, de érezhetően jól ismerték a szöveget. Ketten játszották el az összes szerepet – kitűnően. Ahány szerep, annyi jellem. A Szösszeneteknél úgy éreztem, csak egy színész van a színpadon. Itt kiderült, hogy kettő. A „felolvasás” ellenére pergő párbeszéd, a nyelvi humor maradéktalan érvényesítése, a mértéktartó „kikacsintás” a közönségre – ezek jellemezték játékukat. Remekül bántak a „kellékekkel”, egy ásványvízzel telt palackkal és egy pénztárcával. Ezek a tárgyak szemünk előtt lényegültek át „irányító tüvé”, agypreparátummá, távcsővé. (Amellyel a hazatérő vándorok messziről látják, hogy a falusiak éppen hogyan őrzik a „drága szlovák anyanyelvet”).

A közönség hálás volt. Végigkuncogta az előadást, együtt élt a darabbal. De a harsány nevetés elmaradt. Elmaradt, mert a két szerző humorra nem a rekeszizmokra, hanem a fejekre hat. Elmaradt, mert egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy nem csak a szlovákokról szólt ez a mű, hanem mindannyiunkról, aki ebben a zürzavaros egymásra fenekedő nemzetekből álló Közép-Európában élünk. És ettől lett egy kissé keserű a nevetés.

Kutas Ferenc

Gyerünk a moziba!

Február 29-én és március 1-jén

18.00 órakor

ALVIN ÉS A MÓKUSOK

Színes szinkronizált amerikai családi film, 91 perc,
Főszereplő: Jason Lee

Mire van szüksége egy zenésznek, ha éppen nincs pénze, nincs ihlete és nincs kedve semmihez? A válasz mostantól egyértelmű: három kismókusra, akik rátalálnak a muzsikus elhanyagolt, rendetlen otthonára, beköltöznek hozzá, és mindent azonnal átalakítanak. Dave (Jason Lee) először tiltakozik. Aztán belenyugszik. Végül nagyon örül nekik: a szégyellős Theodore, a zseniális Simon és az ügybuzgó Alvin ugyanis nemcsak mókás mókusnak bizonyul, hanem az évszázad zenei sikercsapatának is. Dave ettől kezdve az impresszáriójuk és a pótpapájuk szeretne lenni. Csak hogy új haverjai hamar rájönnek, a sztárok izgalmasabban élhetnek, ha nincsen pótpapájuk. Fellázadnak Dave ellen, és nekivágnak a nagyvilágnak.

Korhatárra tekintet nélkül megtekinthető

Február 29-én és március 1-jén

20.00 órakor

A KIRÁLYSÁG

Színes feliratos amerikai filmdráma, 110 perc

Főszereplők: Jamie Foxx, Ashraf Barhom, Jennifer Garner, Jason Bateman, Chris Cooper, Andrew Spósito, Jeremy Piven
Bomba robban egy nyugatiak által lakott lakóövezetben Rijád-ban, és küszöbön áll a nemzetközi konfliktus. Mialatt a diplomaták azon vitatkoznak, kihez tartozik ez a terület, Ronald Fleury FBI ügynök gyorsan összeállít egy elit osztagot, és szervezni kezd egy titkos, öt napos utat Szaúd-Arábiába, hogy felkutassák, ki áll a robbantás mögött. Azonban amint megérkeznek a sivatagi királyságba, azt tapasztalják, hogy a szaúdi hatóságok nem fogadják szívesen az amerikai betolakodókat, mert szerintük a robbantás helyi ügy. Az óra ketyeg, öt nap nem sok idő, és az elit alakulat szakértelme mit sem ér, ha kötik őket az előírások, és ha nem bíznak meg bennük szaúdi kollégáik, akik a saját módszereikkel akarják megtalálni a terroristákat. Fleury csapata hasonló gondolkodású társra lel Al-Ghazi rendőrkapitányban, aki segít nekik eligazodni a helyi politika útvesztőiben, és segít feltárni a tethely titkait és egy szélsőséges terroristá sejt tevékenységét, akik további pusztításra készülnek. A kényszer szülte szövetségeseik elszántan göngyölítik fel az ügyet, míg végre sikerül eljutniuk a gyilkosig.

Tizenhat éven aluliak számára nem ajánlott